ספק גרירתו ההיא שעתא. ואם תאמר הלי בור היכא קאי לי בדשות הרבים אפי' בספיקא אחת טהור ולי בדשות היחיד מאי משני שהטילה כמין נפל לבור והתנן (מכתות פ"ו מ"ד) כל ספיקות וספיקי דספיקות שאתה יכול להרבות בדשות היחיד טמא ויש לומר דגרירת חולדה וברדלס הוי ספק הרגיל כדפי' לעיל אומר ר"י דל"ל דרגלי הכהן היו בדשות הרבים דע"כ בחורייהו ליכא פותח טפח דאי איכא פותח טפח (מפני) מה מועלת גרירה והא פותח טפח מביא את הטומאה ואי רגליו בדשו' היחיד ניחוש שמא גרירתו נגד רגליו וטומאה בוקעת ועולה ועוד י"ל דרגלי כהן בדשות היחיד היו וגרירתו ואכלוהו הוי ספק הרגיל: **ולא** חיישינן לחולדה. הא לא פריך דניחוש לחולדה אפילו מבית לבית דא"כ אין לדבר סוף דאי אפשר שלא יבדוק אחד קודם חבירו ואיכא למיחש שמא הביאה חולדה מבית שאין בדוק לבדוק אלא ממקום למקום פריך דהייתו בחותו הבית עצמו כלומר ולא חיישינן לחולדה בחותו בית עצמו:

בשלשה עשר לא משיירא. פי' פעם שאינה משיירת ולהכי היכא דלא חזינן לא חיישינן כיון דאפי' גררה פעם שאין משיירת אבל היכא דחזינן היישינן כיון דפעמים משיירת וכי"ד לעולם משיירת ואפי' לא חזינן חיישינן וגבי בשר אפילו חזינן לא חיישינן דלעולם לא משיירת וא"ש אבי כרבי זירא: **היינו** תשע חגויות. לפי מה שפ"ה לענין בדיקה לא נהירא לר"י דהיכי מייתי ראיה מתשע חגויות דהוי ספיקא דאוריית' ואזלינן לחומרא והכא ספיקא דרבנן הוא כדאמרינן בסמוך מיהו י"ל דאיירי כגון שלא ביטל ועוד קשה דגבי תשע חגויות איכא חזקת היתר אבל הכא אוקמא אחזקת בדוק הא בבדוק מיירי דאי לאו הכי פשיטא דבעי בדיקה וגראה לר"י דלענין שהביא עכבר לבית ונמצא קבעי אי שרי לאכילה אי לאו ואם תאמר כי אתא עכבר ושקל מהני ליבורין אמאי חייב ליה קבוע מאי שנא גמלא בפי עכבר מגמלא ביד ככרי דבפ' גיד הנשה (חולין קה. ושם) פריך לרב דאמר בשר שנתעלם מן העין אסור מבגמלא הלך אחר הרוב ומשני שגמלא ביד ככרי ואומר ר"י דהכא מיירי בשרשיגו שלקח מן הקבוע שנולד הספק במקום קביעות אבל אם לא ראינו הוה ליה כפירש ואזלינן בתר רובא והא דפריך בתערובות (זבחים דף עב:) גבי זבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אמאי יצאו כולם נכבשיהו ויידיהו וגמא כל דפרים מרובא פרים אע"פ שבבר נולד הספק במקום קביעות שאני התם דלא הוי קבוע גמור שהאיסור מעורב בהיתר ואינו ניכר ומדלבנן אסרו בקבוע זה דמדאורייתא לא חייב קבוע אלא כשהאיסור ידוע במקומו ולהכי נמי גזרינן התם טפי שמא יקח מן הקבוע מבגמלא כיון שאין האיסור ידוע: **היינו** שתי קופות. הך סוגיא דמדמה בדיקת חמץ לשתי קופות לא אתי כר"ל דמוקי בשילהי הערל (יבמות פפ.) להך דשתי קופות כשרבו חולין על התרומה אלא כר' יוחנן דלא בעי התם רבייה דלדידיה א"ש דמדמי חמץ להיא וכולה שמעתא מיירי שהבבר כל כך גדול דליכא למימר אכלתיה: הלך

ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הבא דודאי הטילה וספק גררוהו וספק לא גררוהו ההיא שעתא וקאתי ספק ומציא מידי ודאי? *לא תימא שהטילה נפל לבור אלא אימא שהפילה כמין נפל לבור והוי ספק וספק והא לידע אם זכר הוא אם נקבה היא קתני הכי קאמר לידע אם דוח הפילה אם נפל הפילה ואם תמצא לומר נפל הפילה לידע אם זכר הוא ואם נקבה היא ואבעיה אימא התם ודאי וודאי הוא כיון דחולדה וברדלס מצויין שם ודאי גררוהו בהיא שעתא נהי דשיורי משייר מיגרר מיהת ודאי גררום בהיא שעתא (לישנא אחרינא נהי דודאי אכלום לא אמרינן ודאי גררוהו לחורייהו אמרינן) ומי אמרינן "אין חוששין שמא גררה חולדה" והא קתני סיפא *מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא יהא צריך בדיקה אחריו? אמר אביי לא קשיא הא בארבעה עשר הא בשלשה עשר בשלשה עשר דשכיח ריפתא בכולהו בתי לא מצנעא בארבעה עשר דלא שכיחא ריפתא בכולהו בתי מצנעא, אמר רבא וכי חולדה נביאה היא דידעא דהאידנא ארביסר ולא אפי עד לאורתא ומשייר ומטמרא? אלא אמר רבא "מה שמשייר יניחנו בצנעה שמא תטול חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו" תניא כוותיה דרבא הרוצה לאכול חמץ אחר בדיקה כיצד יעשה מה שמשייר יניחנו בצנעה שלא תבוא חולדה ותיטול בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו רב מרי אמר גזירה שמא יניח עשר ומצא תשע: תשע ציבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי מצה שקל אי חמץ שקל היינו תשע חגויות, פירש ואתא עכבר ושקל היינו סיפא *דתנן *תשע חגויות כולן מוכרין בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור ובנמצא הלך אחר הרוב ישני ציבורין: אחד של מצה ואחד של חמץ, ולפניהם שני בתים: אחד בדוק ואחד שאינו בדוק ואתו שני עכברים: אחד שקל מצה ואחד שקל חמץ ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל היינו שתי קופות *) דתנן *שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שני סאין אחד של חולין ואחד של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה אלמור דאמרינן שאני אומר בתרומה

מותרין לזר כבתחלה אפי' אין בקופה כדי להעלות הסלה באחד ומאה שאלו אומרים חולין לתוך חולין נפלו אלמא תלינן לקולא היתר בהיתר ואיסור באיסור ואע"ג דאיכא למימר איפכא הכא נמי לקולא תלינן ואמרינן החמץ נכנס לשאינו בדוק והמלה לבדוק: בתרומה

*) [נ"ל דתניא והא דלא מייתי מסכה דתרומות פ"ז מ"ה עי' פי' ר"ש שם וכן בתוס' יבמות פב. ד"ה שתי]

ובא כהן והציץ. על שפת הבור: **לידע אם זכר אם נקבה.** וכהן קרוב לו מבני הבית היה ושלחוהו שם להגיד לאמו מה מיבן ותבחין בין טומאת וטהרת זכר לימי טומאתה וטהרת נקבה ולא נזלכי* לאותו כהן על אזהרת "לנפש לא יטמא" והלין בו בבור והעפל לא רצה ומיהרוהו ממאהיל על המת: **שחולדה וברדלס מצויין שם.** וסתם חור חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגירוהו לחורן ולא האהיל: **רוח הפילה.** שפיר מלא רוח ואם תמצא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הולך שמא רוח הוא ואגיד ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואם תראה שהוא יולד לריכני לדאות אם זכר אם נקבה: **ודאי גרוהו.** מוחזקין הן בכך ולא דמי למתניתין דקתני הא חזינא חיישינן דהני דודאי אכלה לא אמר אבל גירוהו לחור שלהן אמר: **ברדלס.** אלגמ"ס פוטוויש"ן: **ומה שמשייר.** אחר בדיקה *מאכילתו יניחנו בצנעה: **בשלשה עשר.** ריש"ל דקתני "אין חוששין" בבודק בשלשה עשר שמצוי פת הרבה לחולדה בתוך הבתים ואינה חוששת לשייר וסיפא בהדיא תנן בה בי"ד וכיון דלא חזיא לחולדה פת הרבה בבתים כמות שהיא רגילה משיירא: **וכי חולדה נביאה היא.** לתת לב על כך ולדאות את הטולד ויודעת שלא יאפו עוד היום: **ומיטול בפנינו.** והיכא דחזינן על כרחך חיישינן: **ומטמא שם.** דהכא ודאי איכא למיחש דהא מוכחא מילתא שנטלה פרוסה אחת: **תשע ליבורין כו'.** פיסקי הלכות הן: **ואתא עכבר ושקל.** וכנכנס לבית בפנינו ולא ידעינן אי חמץ שקל וכיון דחזינא לריכין אנו לבדוק לו דילמא מצה שקל: **היינו תשע חגויות.** דקיימא לן בהו לקמיה דכל קבוע שנטלו ממקום קבוע אין הולכין בו אחר הרוב אלא הרי הוא כמחצה על מחצה ו**ספק** איסורא לחומרא: **פירש.** פרוסה מאחת מן הליבורין לאח' מן הזויות ולא ידענא מהי מיניהו פירש ואתא עכבר ושקליה וכנכנס לבית: **היינו סיפא.** *דמתני' דתשע חגויות דהיכא דלא לקחו במקום קבועו הולכין בו אחר הרוב: **ולקח מאחת מהן.** בתוך החגות שפקו אסור דכל קבוע כמחצה על מחצה נידון דנפקא לן מן "ואחרב לו וקם עליו" (*בפ' בתרא דיומא) (פר:) ובפ"ק דכתובות (עו:): **ובנמצא.** בשר הנמצא בקרקע בין החגויות הלך אחר הרוב דכל דפרים מרובה פרים דכיון דפרים אין כאן תורת קבוע: **שתי קופות.** דבר זה אנו יכולין ללמדו ממשנת שתי קופות דתלינן לקולא: **ולפניהן שני סאין.** של פירות: **ונפלו אלו לתוך אלו.** הסאין לתוך אלו הקופות וידוע לנו שהאחד נפל בזו ואחד בזו ואין ידוע אי זה בזו ואי זה בזו: **הרי אלו מותרין.** פירות של קופות החולין

ל"ל מהר

[ל"ל לאכילתו]

ס"א ל"ג

[לקמן יז:]

[דתניא כל"ל]

כתובות מו. חולין לה. נדה יח.

[נפ"מ דסנהד' עט: כל"ל]

לקמן מד. יבמו' פב. מויר לו: תוספתא דתרומות פ"ה

ל' תוספות ד"ה הוא אמינא (דלא חשיב) שאמ"ל דגרה חולדה לא חיישי' חולדה מאי שמשייר יניחנו במקום מוצנע מאי לאו דחיישי' כי האי גונא וקתני שלא יהיה צריך בדיקה מכלל שאם לא יניח במקום מוצנע צריך בדיקה אבל רבא הכי תנן במתניתין יניחנו במקום מוצנע שמא תטול חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו תניא לכותיה וכן הלכה: תשע צבורין של מצה ואחד של חמץ ושקל עכבר חד מיניהו היינו תשע חגויות דתניא תשע דגויי' כלן מוכרי' בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלי' [ולקח] ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור: פירש אם נפל בכר ונטלו עכבר והכניסו לבית היינו סיפא ובנמצא הלך אחר הרוב הלכך אם הרוב מצה מן הבית אינו צריך בדיקה ואם הרוב חמץ צריך בדיקה וכן סניא דהדין שמעתא טלה: [היינו] דתנן שתי קופות אחת של חולין וא' של תרומה ולפניהם שני סאין א' חולין [ואחד תרומה] ונפלו אלו לתוך אלו מותרות שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו כו' כך בכאן העכבר שנטל המצה הוא שנכנס בבית הבדוק ואינו צריך בדיקה אחרת ואמרי' איזור דאמרי' שאני אומר חולין לתוך חולין

נוסחא אחרת

נוסחא אחרת (עי' י:)

סדרה ל' בעיות וספיקות המתרצות בקיצור חמץ

פתרונות פלאות המקורות

רבינו חננאל

ובא כהן והציץ בו לידע מה הפילה ושהרוהו חכמים מפני שחולדה וברדלס מצוין בבור דאמרינן שמא גרוהו בחור שלהם ולא היה שם בעת שהציץ ולא האהיל עליו ופרכי' לא תימא שהטילה נפל אלא אימא כמין נפל דדוה (דלא חשיב) ספק וספק כו' ושמא גררה חולדה לא חיישי' והתנן מה שמשייר יניחנו במקום מוצנע מאי לאו דחיישי' כי האי גונא וקתני שלא יהיה צריך בדיקה מכלל שאם לא יניח במקום מוצנע צריך בדיקה אבל רבא הכי תנן במתניתין יניחנו במקום מוצנע שמא תטול חולדה בפנינו ויהא צריך בדיקה אחריו תניא לכותיה וכן הלכה: תשע צבורין של מצה ואחד של חמץ ושקל עכבר חד מיניהו היינו תשע חגויות דתניא תשע דגויי' כלן מוכרי' בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלי' [ולקח] ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור: פירש אם נפל בכר ונטלו עכבר והכניסו לבית היינו סיפא ובנמצא הלך אחר הרוב הלכך אם הרוב מצה מן הבית אינו צריך בדיקה ואם הרוב חמץ צריך בדיקה וכן סניא דהדין שמעתא טלה: [היינו] דתנן שתי קופות אחת של חולין וא' של תרומה ולפניהם שני סאין א' חולין [ואחד תרומה] ונפלו אלו לתוך אלו מותרות שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו כו' כך בכאן העכבר שנטל המצה הוא שנכנס בבית הבדוק ואינו צריך בדיקה אחרת ואמרי' איזור דאמרי' שאני אומר חולין לתוך חולין